

ЗАДОРЖНИЙ Костянтин

Анатолійович,

старший викладач кафедри вогневої та спеціальної підготовки, Київського інституту Національної гвардії України, підполковник

КАДЯЙКІН Кіріл Володимирович,

курсант курсу № 1 факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України

СЛУЖБОВО-БОЙОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ

Одним із новітніх видів зброї, які почали застосовувати у військових конфліктах кінця ХХ- початку ХХІ століття, стали безпілотні літальні апарати. Безпілотні літальні апарати виявилися набагато ефективнішими, ніж пілотовані, при веденні повітряної розвідки і виконанні інших завдань із службово-бойової діяльності.

Безпілотні літальні апарати важливі і тому, що вони коригують вогонь артилерії, що допомагає більш ефективному ураженню противника і передають інформацію безпосередньо командуванню підрозділу, що виконує бойове завдання, тим самим надаючи допомогу у веденні бою. І найголовніше – це збереження життя особового складу.

В умовах стрімкого розвитку бойових дій і швидкої зміни обстановки використання БПЛА є одним із чинників забезпечення оперативно-розвідувальною інформацією командирів.

Питання застосування безпілотних літальних апаратів в умовах ведення війни досліджували такі вітчизняні вчені як: Туранський М.О., Пулим О.В., Корольова О.В., Головань О.М., Грідіна К.О., Таран О.В., Авраменко О.В., Олексенко О.О. та ін.

В залежності від виконання поставленої задачі безпілотні літальні апарати мають свою класифікацію. Так на думку Тимочка О.І., БПЛА класифікують на бойові та БПЛА забезпечення.

Бойові БПЛА включають спеціалізовані ударні БПЛА багаторазового застосування й ударні апарати одноразового застосування. У початковому періоді будь-якого регіонального конфлікту, коли система ППО супротивника ще боєздатна, ефективну роль у її придушенні (особливо в знищенні радіолокаційних станцій і пунктів управління) можуть зіграти ударні БПЛАUCAV (Unmanned Combat Vehicle). Такі апарати входитимуть до складу першого ешелону повітряного удару і застосовуватимуться перед крилатими ракетами (КР) та бойовими літаками. [5]

Схожу тактику використовує рф для ударів по території України та виснаження ППО.

БПЛА забезпечення включають в себе розвідувальні, транспортні та цільові.

Тактичні розвідувальні БПЛА призначені для забезпечення розвідувальною інформацією частин і з'єднань сухопутних військ від корпусної ланки і нижче, а також частин і з'єднань військово-морських сил (ВМС). У ряді країн тактичні розвідувальні БПЛА застосовуються також на користь військово-повітряних сил (ВПС). Крім традиційної розвідки, вони призначені для картографування району бойових дій і виявлення мінних полів. Для флоту і морської піхоти створюються БПЛА вертикального зльоту і посадки. Цільові і транспортні платформи по суті є наступниками розробок розвідувальних БПЛА. [5]

24 лютого 2022 року збройні сили рф розпочали широкомасштабне вторгнення в Україну. В перші декілька днів просування колон російської техніки майже не застосовувались БПЛА-розвідники. Це стало однією з причин розгрому колон російської техніки ЗСУ в перші дні війни.

Підрозділи Збройних Сил України з початком вересня 2022 року почали стикатися з тим, що їхня військова та інша техніка отримує пошкодження від невідомих боєприпасів. Водночас, кілька тижнів тому з'явилася інформація про те, що ЗС рф отримали на озброєння іранські БПЛА-камікадзе типу "Shahed-136".

БПЛА-камікадзе "Shahed-136" – іранський БПЛА, призначений для ураження наземних стаціонарних цілей шляхом наведення та контактного підриву бойової частини БПЛА. Може запускатись залпом з мобільних установок, замаскованих під кузов самоскида, кожна з яких може одночасно запускати до 5 БПЛА. Застосування БПЛА супроводжується специфічним гучним звуком працюючого двигуна, який схожий на звук двигуна мопеда. [1]

Що ж стосується Збройних сил України то станом на 2019 рік ЗСУ не мали на озброєнні ударних БПЛА.

У січні 2019 р. Україна через Укроборонпром підписала з Туреччиною контракт на закупівлю БпАК Bayraktar TB2 – ударного безпілота оперативно-тактичного рівня, який повністю відповідає стандартам НАТО. Він може виконувати як розвідувальні, так і ударні функції, маючи на борту 4 ударні боєприпаси – 2 ракети, 2 керовані бомби.[3]

Станом на 2023 рік близько 60 ударних комплексів БПЛА Bayraktar TB2 отримала Україна від партнерів. [4]

Питання службового використання БПЛА в підрозділах Національної гвардії України дослідили Головань О.М. та Грідіна К.О. На їх думку, "пріоритетними напрямками використання БПЛА в діяльності підрозділів НГУ в зонах відповідальності є моніторинг, збір та фіксація інформації під час: охорони громадського порядку; проведенні масових заходів; повітряної розвідки в своїх інтересах; визначення стану правопорядку та системи охорони на об'єктах, що охороняються".[2]

БПЛА також можуть ефективно використовуватися для моніторингу державних кордонів, зонах проведення спеціальних операцій і місць проведення масових заходів. При проведенні заходів за участю великої кількості людей в залежності від моделі БПЛА можуть покривати великі площі до 17 км². Одночасне покриття великих територій дає можливість своєчасно виявляти ймовірні зони конфліктів та незаконної діяльності, що допомагає оперативно реагувати на них. Це дає змогу командирів об'єктивно аналізувати ситуацію і приймати своєчасні рішення.

У висновку можна відзначити, що службово-бойове застосування безпілотних літальних апаратів (БПЛА) у військових операціях є актуальною та важливою темою. Розвиток технологій у цій області дозволяє покращувати тактику та стратегію ведення війни, зменшувати ризики для життя військового персоналу та підвищувати точність ударів. Проте використання БПЛА супроводжується низкою викликів і проблем, включаючи етичні аспекти, можливість зловживання технологіями, та загрози кібербезпеці. Правове регулювання і міжнародні норми грають важливу роль у забезпеченні відповідального використання БПЛА. Майбутнє розвитку цієї галузі передбачає подальше дослідження та інновації в області технологій БПЛА, а також розробку міжнародних стандартів та норм для забезпечення безпеки та ефективності їх застосування.

Список використаної літератури:

1. Застосування безпілотних літальних апаратів збройними силами російської федерації у війні проти України. О.О. Олексенко, О.В. Авраменко, А.В. Федоров, В.В. Сніцаренко, О.Є. Чернав'їна. (дата звернення 22.09.2023)
2. Перспективи використання безпілотних літальних апаратів підрозділами Національної гвардії України під час виконання спеціальних завдань Головань О.М., Грідіна К.О, 2023. (дата звернення 21.09.2023)
3. Історія розвитку та застосування розвідувальних і розвідувально-ударних безпілотних комплексів у збройних конфліктах сучасності. Туранський М.О., Полим О.В., Корольова О.В. (дата звернення 27.09.2023)
4. Постачання авіації та БПЛА в Україну під час російського вторгнення. URL: (<http://surl.li/jyzvr>) (дата звернення 28.09.2023)
5. Класифікація безпілотних літальних апаратів. О.І. Тимочко, Д.Ю. Голубничий, В.Ф. Третьак, І.В. Рубан, 2007. (дата звернення 28.09.2023)